

KOHTUMÄÄRUS

Kohus	Tallinna Halduskohus
Kohtunik	Reelika Lind
Määruse tegemise aeg ja koht	18. november 2020, Tallinn
Haldusasja number	3-19-1535
Haldusasi	AS-i Lux Express Estonia kaebus Eesti Vabariigilt kahju hüvitise väljamõistmiseks
Menetlusosalised	<p>Kaebaja – AS Lux Express Estonia, volitatud esindajad vandeadvokaadid Carri Ginter ja Allar Jõks, advokaat Kadri Härginen ning Ingmar Roos</p> <p>Vastustaja – Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, volitatud esindajad Ave Henberg, Ain Tatter ja Hindrek Allvee</p>
Menetlustoiming	Euroopa Kohtult eelotsuse taotlemine

RESOLUTSIOON

Taotleda Euroopa Kohtult eelotsust järgmistes küsimustes:

- 1. Kas juhtumit, kus ärilistel alustel reisijate riigisisest liinivedu tee-, vee- ja raudteeliikluses teostavatele kõikidele eraõiguslikele ettevõtjatele pannakse seadusega ühetaoline kohustus vedada teatud kategooriasse kuuluvaid reisijaid (eelkooliealist last, puudega kuni 16-aastast isikut, sügava puudega 16-aastast ja vanemat isikut, raske nägemispuudega isikut, sügava või raske nägemispuudega isiku saatjat, puudega isikut saatvat juht- või abikoera) tasuta, tuleb käsitleda avaliku teenindamise kohustuse panemisena Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23.10.2007 määruse (EÜ) nr 1370/2007, mis käsitleb avaliku reisijateveoteenuse osutamist raudteel ja maanteel ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu**

määrused (EMÜ) nr 1191/69 ja (EMÜ) nr 1107/70, artikli 2 punkti e ja artikli 3 lõike 2 tähenduses?

2. Kui tegemist on avaliku teenindamise kohustusega määruse nr 1370/2007 tähenduses, siis kas liikmesriigil on määruse nr 1370/2007 artikli 4 lõike 1 punkti b alapunkti i alusel õigus siseriikliku seadusega välistada vedajale sellise kohustuse täitmise eest hüvitise maksmine?

Kui liikmesriigil on õigus välistada vedajale hüvitise maksmine, siis millistel tingimustel võib seda teha?

3. Kas määruse nr 1370/2007 artikkel 3 lõige 3 võimaldab jätta määruse kohaldamisalast välja ka sellised üldeeskirjad, mis on suunatud teistele reisijatekategoriatele ette nähtud maksimumtariifide kehtestamisele kui viidatud normis nimetatud?

Kas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 järgne Euroopa Komisjoni teavitamise kohustus on ka juhul, kui maksimumtariife kehtestavad üldeeskirjad ei näe ette vedajale hüvitise maksmist?

4. Kui praegusele juhtumile ei kohaldu määrus nr 1370/2007, siis kas hüvitise väljamõistmiseks võib tulla alus mõnest teisest Euroopa Liidu õigusaktist (näiteks Euroopa Liidu põhiõiguste hartast)?
5. Millistele tingimustele peab vedaja kasuks väljamõistetav hüvitis vastama, et see oleks kooskõlas riigiabi reeglitega?

EDASIKAEBAMISE KORD

Määruse peale ei saa edasi kaevata (halduskohtumenetluse seadustiku § 203 lg 1).

ASJAOLUD

1. Eesti Vabariigis reguleerib ühistranspordi korraldust ühistranspordiseadus¹ (ÜTS; jõustunud 01.10.2015), mille § 2 järgi jaguneb ühistransport sõitjateveoks ja sõidukite veoks. Sõitjatevedu toimub liiniveo, juhuveo ja taksoveona. Liinivedu toimub ühissõidukiga nii

¹ RT I, 23.03.2015, 2; RT I, 30.06.2020, 24. <https://www.riigiteataja.ee/akt/130062020024>

maanteid, rööbasteid, veeteid kui ka õhuteid pidi (ÜTS § 4 lõige 1, § 7). Liinivedu teostatakse nii avaliku teenindamise lepingu alusel (ÜTS § 19) kui ka kommertsliiniveona (ÜTS § 4 lõige 4). Kommertsliiniveo hinna kehtestab vedaja (ÜTS § 31 lõige 1), avaliku teenindamise lepingu alusel teostatava liiniveo sõidukilomeetri kõrgeima hinna või kõrgeima piletihinna kehtestab pädev asutus (ÜTS § 31 lõiked 2 ja 4). ÜTS § 35 kehtestab kommertsliiniveol ja ÜTS § 36 kehtestab avaliku teenindamise lepingu alusel teostataval liiniveo kehtivad sõidusoodustused ja nende hüvitamise korra. Täiendavalt kehtestab ÜTS § 34, et riigisisel liiniveol on vedaja kohustatud vedama eelkooliealist last ja puudega isikut, samuti puudega isiku saatjat ja juht- või abikoera tasuta. Nende sõitjate vedu vedajale ei hüvitata. Nimetatud kohustus kehtib nii tee-, vee- kui ka raudteeliikluses. Sarnase kohustuse kehtestas ka 01.10.2000–30.09.2015 kehtinud ühistranspordiseadus².

2. Majandustegevuse registri andmetel on Eesti Buss OÜ-l alates 2013. aasta augustist ja AS-il Lux Express Estonia alates 2015. aasta märtsist ühenduse tegevusluba sõitjateveo teenuse osutamiseks. Mõlemad on/olid eraõiguslikud ettevõtjad, kes osutavad/osutasid riigisisest kommertsliinivedu bussiga maanteel. Eesti Buss OÜ ühines AS-iga Lux Express Estonia ja kustutati äriregistrist 29.07.2019.

3. Eesti Buss OÜ ja AS Lux Express Estonia esitasid 05.06.2019 majandus- ja taristuministrile kahju hüvitamise avalduse kokku summas 537 219 eurot. Kahju on tekitatud sellega, et taotlejad on ÜTS § 34 järgi kohustatud vedama riigisisel kommertsliiniveol teatud kategooriasse kuuluvaid sõitjaid tasuta, ilma selle eest riigilt hüvitist saamata. Hüvitiseks on taotlejate poolt ÜTS § 34 tõttu 2018. aasta jooksul saamata jäänud piletitulu.

4. Majandus- ja taristuminister jättis 10.07.2019 vastusega avalduse rahuldamata, sest ÜTS § 34 järgi sõitjate tasuta vedu vedajale ei hüvitata.

5. **AS Lux Express Estonia** (kaebaja) esitas 12.08.2019 Tallinna Halduskohtule **kaebuse** Eesti Vabariigilt kahju hüvitise väljamõistmiseks summas 851 960 eurot. Hüvitise määraks on AS-il Lux Express Estonia koos Eesti Buss OÜ-ga ÜTS § 34 tõttu perioodil 01.01.2018–31.07.2019 saamata jäänud piletitulu. Kaebaja suurendas menetluse käigus hüvitise nõuet 2 061 781 euroni, mis hõlmab AS-ile Lux Express Estonia ja Eesti Buss OÜ-le perioodil 01.01.2016–31.01.2020 tekitatud kahju hüvitist. Hüvitist paluti välja mõista koos viivisega.

² RT I 2000, 10, 58; RT I, 23.03.2015, 77. <https://www.riigiteataja.ee/akt/123032015076>

Alternatiivselt paluti mõista Eesti Vabariigilt välja rahaline hüvitis kohtu äranägemisel õiglasel ulatuses koos viivisega. Kokkuvõtlikud seisukohad:

5.1. Tasuta vedamise kohustus riivab intensiivselt ja ebaproportsionaalselt kaebajale Eesti Vabariigi põhiseadusest tulenevat omandiõigust, ettevõtlusvabadust ja lepinguvabadust. Kaebaja pakub bussiveoteenust üksnes kommertsliinivedudel ja turumajanduse tingimustes, seega puudub tal avaliku teenindamise kohustus. Puuduvad erakorralised asjaolud (sõda, katastroof), mis õigustaksid riigiosaluseta äriühingute kohustamist täitma riigi ülesandeid ilma hüvitusega. Tasuta vedamise kohustuse panemisega koheldakse vedajaid ebavõrdselt võrreldes teiste ettevõtjatega, kes osutavad üldhuviteenuseid (nt gaasi-, elektri-, soojusenergia-, vee- ja kanalisatsiooni-, jäätmekäitlus-, posti- ja sideteenus), sest teised ettevõtjad ei pea pakkuma oma teenuseid tasuta. Samuti koheldakse kommertsvedu teostavaid vedajaid ebavõrdselt vedajatega, kes teostavad vedusid avaliku teenindamise lepingu alusel. Avaliku teenindamise lepingu alusel makstakse vedajatele hüvitist liinikilomeetri hinna aluse, mis tähendab, et vedaja tulud ei sõltu sõitjate arvust, piletihindadest ega sõidusoodustustest. Kommertsvedajal tuleb oma kulud katta piletihinna arvelt ja tasuta veokohustus piirab tema tulusid. Riive intensiivsust võimendavad asjaolud, et avaliku teenindamise lepingu alusel teostatav liinivedu kattub osaliselt või täielikult kommertsvedajate teenindavate liinidega ning riik ja kohalik omavalitsus pakuvad laialdaselt ka tasuta avalikku ühistransporti. Seega on kommertsvedajad ebaõiglasel konkurentsiolekorras. ÜTS §-s 34 sätestatud tingimus, mis välistab hüvitise maksmise, tuleb tunnistada põhiseadusevastaseks ja jätta kohaldamata ning mõista kaebajale välja kahju hüvitis.

5.2. Eesti Autoettevõtjate Liit on teinud seadusandjale korduvalt ettepanekuid ühistranspordiseaduse eelnõu muutmiseks tasuta vedamise kohustuse osas. Samuti on pöördunud õiguskantsleri poole põhiseaduslikkuse järelevalve menetluse algatamiseks. Riik on korduvalt lubanud regulatsiooni muuta ja hüvitise ette näha, kuid ei ole seda senini tehtud.

5.3. Kuna tasuta sõitvate isikute osakaal on sõitjate üldarvu arvestades märkimisväärselt suur (keskmiselt 3%), on tasuta sõidu võimaldamisest tulenevad kulud vedajale kõrged. Kaebaja tulukaotus on 5-7% piletitulust. Kui vedaja kannaks tasuta sõidu võimaldamisest tulenevad kulud üle teistele sõitjatele, tõuseks teenuse hind, mis võiks vähendada nõudlust ja vedaja kasumit. Vedaja on pandud raskesse olukorda ja ta võib olla sunnitud oma tegevusest loobuma. Riigi poolt sõidusoodustuste administreerimisega seotud kulud ei saa olla märkimisväärsed.

5.4. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23.10.2007 määrus (EÜ) nr 1370/2007, mis käsitleb avaliku reisijateveeteenuse osutamist raudteel ja maanteel ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 1191/69 ja (EMÜ) nr 1107/70³, (määrus nr 1370/2007) näeb ette, et riik peab hüvitama transpordiettevõtjale avaliku teenindamise kohustusega kaasnevad kulud (artikkel 1 lõige 1). Tegemist on avaliku teenindamise kohustusega määruse nr 1379/2007 artikli 2 punkti e tähenduses, sest majanduslikest huvidest lähtuv ettevõtja ilma seadusega pandud kohustuseta tasuta teenust ei osutaks. Kuna ÜTS § 34 keelab kohustuse täitmise eest tasu maksmise, siis on see norm vastuolus määrusega nr 1370/2007 ja tuleb jätta kohaldamata. Hüvitise maksmist ei välista asjaolu, et riik ei ole eelnevalt teavitanud Euroopa Komisjoni üldeeskirjast (määruse nr 1370/2007 artikkel 3 lõige 3, Euroopa Liidu toimimise lepingu⁴ (ELTL) artikkel 108).

5.5. Kui määrus nr 1370/2007 praegusele juhtumile ei kohaldu, tuleks hüvitis välja mõista Euroopa Liidu õiguse üldpõhimõtete alusel (proportsionaalsuse põhimõte, Euroopa Liidu põhiõiguste harta⁵ artiklid 16, 17, 41 ja 51).

5.6. Saamata jäänud tulu on arvatud kaebaja poolt teenindatud sõitjatele ÜTS § 34 alusel väljastatud piletite hinnakirjajärgse käibemaksuta täishinna (ehk baashinna) alusel.

6. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (vastustaja) palus jätta kaebuse rahuldamata. Kokkuvõtlikud seisukohad:

6.1. Vaidlusalune koormis on kehtestatud puudega isikutele ja väikelastega peredele taskukohasema ühistranspordi võimaldamiseks ja nende liikumisvõimaluste suurendamiseks. Samuti on kohustus koormisena kehtestatud avaliku raha otstarbeka kasutamise ja kokkuhoiu eesmärgil. Tegemist on legitiimsete eesmärkidega. Seadusandjal on sotsiaalpoliitika kujundamisel avar kaalutusõigus. Kaebaja põhiõigusi riivatakse marginaalselt – kaebaja töendamata väite kohaselt veetakse tasuta 3% reisijatest. Kaebaja on vaba teistele reisijatele ise piletihinda määrama. Arvestades kaebaja kehtestatud erinevaid piletihindu, oleks ta

³ ELT L 315 03.12.2007, lk 1-13; ELT L 354 23.12.2016, lk 22-31. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A02007R1370-20171224>

⁴ Euroopa Liidu lepingu ja Euroopa Liidu toimimise lepingu konsolideeritud versioonid. ELT C 202, 7.6.2016, lk 1-388. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_2016.202.01.0001.01.EST&toc=OJ%3AC%3A2016%3A202%3ATOC#C_2016202ET.01004701

⁵ ELT C 202 7.6.2016, lk 389-405; ELT C 54, 27.2.2008, lk 44. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A02016P%2FTXT-20091201&qid=1605265871132>

tõenäoliselt ka ilma ÜTS §-s 34 sätestatud kohustuseta määranud ise puuetega inimestele ja eelkooliealistele lastele tasuta või soodsama piletihinna. Kuna busside täituvus ei ole väga tihti 100%, siis ei pruugi kaebaja puuetega inimeste ja eelkooliealiste laste veo tõttu tulu kaotada. Kaebaja ei ole kohustatud nimetatud sõitjate gruppidele kohti eelisjärjekorras reserveerima. Koormis kehtib alates 2000. aastast ja vedaja on saanud sellega algusest peale oma majandustegevuses arvestada. Kaebaja on heal majanduslikul järjel, taotleb uusi liinilube, ostab uusi busse, teenindab järjest rohkem reisijaid ja tema tulud on suurenenud. Seega ei ole juba pikka aega kehtinud kohustus kaebaja majanduslikku edu takistanud. Kaebaja teenindab tasuvaid kommertsliine. Mittetasuvaid liine teenindatakse avaliku liiniveoga, mis ei konkureeri kommertsliinidega. Kommertsvedaja on vaba oma tegevust soovi korral lõpetama. Seega on koormis proportsionaalne ja põhiseaduspärane. Võrdlus teiste üldhuviteenuseid osutavate ettevõtjatega ei ole asjakohane. Kaebaja põhiõigusi ei ole rikutud ja kahju hüvitise maksmine ei ole põhjendatud.

6.2. Määrus nr 1370/2007 ei kuulu kohaldamisele, sest see reguleerib avaliku teenindamise kohustust. Kaebajaga ei ole sõlmitud avaliku teenindamise lepingut. Kaebaja teenindab kommertsliine. Määruse nr 1370/2007 artikkel 3 lõige 3 võimaldab jätta määruse kohaldamisalast välja olukorrad, kus üldeeskirjaga kehtestatakse maksimumtariifid teatud reisijatekategoriate suhtes. Kui selle eest hüvitist ei maksta, siis ei tule sellest ka Euroopa Komisjoni teavitada. Isegi kui ÜTS §-s 34 sätestatud kohustus on avaliku teenindamise kohustus määruse nr 1370/2007 tähenduses, ei tule määrusest, et sellise kohustuse eest peab maksuma vedajale hüvitist. Ka ELTL ei kohusta riigiabi andma. Teenuse osutamine on majanduslikult tasuv ka ilma hüvitiseta.

ASJASSEPUUTUVAD SÄTTED

7. Ühistranspordiseadus⁶

§ 34. Tasuta sõit riigisisel liiniveol

Riigisisel liinil tee-, vee- ja raudteeliikluses on vedaja kohustatud tasuta vedama last, kes ei ole käimasoleva õppeaasta 1. oktoobriks saanud seitsmeaastaseks, samuti last, kelle koolikohustuse täitmise alustamine on edasi lükatud, puudega kuni 16-aastast isikut, sügava puudega 16-aastast ja vanemat isikut, raske nägemispuudega isikut, sügava või raske

⁶ RT I, 23.03.2015, 2; RT I, 30.06.2020, 24. <https://www.riigiteataja.ee/akt/130062020024>

nägemispuudega isiku saatjat või puudega isikut saatvat juht- või abikoera. Nimetatud kategooriate sõitjate tasuta vedu vedajale ei hüvitata.

8. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23.10.2007 määrus (EÜ) nr 1370/2007, mis käsitleb avaliku reisijateveoteenuse osutamist raudteel ja maanteel ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 1191/69 ja (EMÜ) nr 1107/70⁷

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

[...]

e) „avaliku teenindamise kohustus” – pädeva asutuse määratletud või kindlaksmääratud nõue üldist huvi pakkuva avaliku reisijateveoteenuse osutamise tagamiseks, mida teenusepakkuja oma majanduslikest huvidest lähtuvalt ilma hüvitusega ei osutaks, või ei osutaks samas mahus või samadel tingimustel;

[...]

Artikkel 3

Avaliku teenindamise lepingud ja üldeeskirjad

[...]

2. Erandina lõikest 1 võib avaliku teenindamise kohustusi, mille eesmärgiks on maksimumtariifide kehtestamine kõikidele reisijatele või teatavatele reisijatekategooriatele, määratleda ka üldeeskirjadega. Vastavalt artiklitele 4 ja 6 ning lisas sätestatud põhimõtetele hüvitab pädev asutus avaliku teenuse osutajatele üldeeskirjadega kehtestatud tariifikohustuste täitmisest tulenevate kulude ja tulude positiivse või negatiivse finantsmõju sellisel viisil, mis väldib ülekompenseerimist. See ei piira pädevate asutuste õigust kaasata maksimumtariife kehtestavaid avaliku teenindamise kohustusi avaliku teenindamise lepingutesse.

3. Ilma et see piiraks asutamislepingu artiklite 73, 86, 87 ja 88 sätete kohaldamist, võivad liikmesriigid käesoleva määruse reguleerimisalast välja jätta avaliku teenindamise kohustuste

⁷ ELT L 315 03.12.2007, lk 1-13; ELT L 354 23.12.2016, lk 22-31. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A02007R1370-20171224>

täitmise rahalisi hüvitisi käsitlevad üldeeskirjad, millega kehtestatakse maksimumtariifid õpilastele, üliõpilastele, praktikantidele ja liikumispuudega isikutele. Nendest üldeeskirjadest tuleb teatada vastavalt asutamislepingu artiklile 88. Selline teatamine peab sisaldama täielikku teavet meetme ja eelkõige arutamismeetodi üksikasjade kohta.

Artikkel 4

Avaliku teenindamise lepingute ja üldeeskirjade kohustuslik sisu

1. Avaliku teenindamise lepingud ja üldeeskirjad:

[...]

b) kehtestavad enne viisil, mis on objektiivne ja läbipaistev:

i) näitajad, mille põhjal hüvitis (kui seda makstakse) tuleb arvutada, ja

[...]

KOHTU PÕHJENDUSED

9. Kaebaja taotleb riigilt hüvitist selle eest, et ta oli ÜTS § 34 alusel kohustatud vedama kommertsliiniveol teatud sõitjategruppi kuuluvaid isikuid tasuta, riigilt hüvitist saamata. Vaidlust ei toimu asjaolu üle, et kaebaja teenindab liinilubade alusel vaid kommertsbussiliine. Riik ega kohalik omavalitsus ei ole sõlminud kaebajaga avaliku teenindamise lepingut ja kaebajale ei maksta avalikest vahenditest hüvitisi liiniveo korraldamise kulude katmiseks.

10. Kohtul tekkis asja sisulise lahendamise käigus kahtlus, kas praegust olukorda reguleerib lisaks siseriiklikule õigusele ka määrus nr 1370/2007. See määrus reguleerib avalikku reisijateveoteenuse osutamist (artikkel 1 lõige 1). Kaebaja osutab üldist majandushuvi pakkuvat reisijateveoteenust (määruse nr 1370/2007 artikkel 2 punkt a), sest erinevate linnade vahelise bussiliiniveo vastu on olemas avalik huvi ja sellega tagatakse inimestele liikumisvabadus. Küsimus on selles, kas ka olukorda, kus riik paneb eraõiguslikest ettevõtjatest vedajatele, kes teostavad liinivedusid ärielistel eesmärkidel, kohustuse vedada teatud reisijatekategoriaid tasuta, saab käsitleda avaliku teenindamise kohustuse panemisena määruse nr 1370/2007 artikkel 2 punkti e tähenduses. Vastustaja on veendunud, et tegemist ei ole avaliku teenindamise kohustusega ja määrus nr 1370/2007 praegusele juhtumile ei kohaldu.

11. Määruse nr 1370/2007 artikli 3 lõikest 1 nähtuvalt paneb pädev asutus teenusepakkujale avaliku teenindamise kohustuse reeglina avaliku teenindamise lepinguga. Sama artikli lõige 2 näeb ette erandi lõikest 1 ja võimaldab avaliku teenindamise kohustusi, mille eesmärgiks on maksimumtariifide kohaldamine kõikidele reisijatele või teatavatele reisijatekategoriatele, panna ka üldeeskirjaga. Praegusel juhul ei ole pädev organ sõlminud kaebajaga avaliku teenindamise lepingut, kuid on määranud seadusega riigisiseseid liinivedusid teostavatele vedajatele kohustuse vedada teatud reisijatekategoriaid tasuta.

12. Kohtu hinnangul saab ÜTS-i käsitleda üldeeskirjana määruse nr 1370/2007 artikli 2 punkti 1 ja artikli 3 lõike 2 tähenduses. Sellist tõlgendust toetavad ka Euroopa Komisjoni teatise tõlgendamissuuniste kohta seoses määrusega (EÜ) nr 1370/2007, mis käsitleb avaliku reisijateveoteenuse osutamist raudteel ja maanteel (2014/C 92/01)⁸, punktid 2.2.2 ja 2.2.3.

13. ÜTS §-ga 34 nähakse teatud reisijatekategoriatele ette maksimumtariif (tasuta vedu). Viidatud maksimumtariifi kehtestamine üldeeskirjaga saab määruse nr 1370/2007 artikli 3 lõike 2 järgi olla avaliku teenindamise kohustuse panemiseks. Seega peab kohus erinevalt vastustajast määrust nr 1370/2007 praeguses asjas kohaldamisele kuuluvaks.

14. Määruse nr 1370/2007 artikli 1 esimeses lõigus sätestatu järgi on avaliku reisijateveo valdkonda sekkumise üheks eesmärgiks odavama teenuse osutamine. ÜTS §-ga 34 teatud reisijatekategoriatele tasuta sõiduõiguse kehtestamine teenib muuhulgas eesmärki, et neile reisijatele oleks teenuse saamine odavam. Seda on tunnistanud ka vastustaja. Ei ole tõenäoline, et oma majanduslikke huve silmas pidav ettevõtja osutaks ilma avaliku võimu sekkumiseta neile reisijatele tasuta vedu. Sellest tulenevalt leiab kohus, et praegune juhtum mahub määruse nr 1370/2007 artikli 1 lõigetes 1 ja 2 sätestatud määruse eesmärgi ja reguleerimisala alla. Kohus peab siiski vajalikuks Euroopa Kohtult üle küsida, kas ta on määruse nr 1370/2007 reguleerimisala õigesti kindlaks määranud.

15. Kui praegusele olukorrale tuleb kohaldada määrust nr 1370/2007, siis selle artikkel 3 lõike 2 teine lause näeb ette, et pädev asutus hüvitab üldeeskirjaga kehtestatud tariifikohustuse täitmise vedajale. Ka määruse nr 1370/2007 artikli 1 lõike 1 teisest lõigust ja artikli 4 lõike 1 punktist b võib järeldada, et pädev asutus näeb avaliku teenindamise kohustuse panemisel vedajale ette hüvitise selle kohustuse täitmise eest. Samas on määruse nr 1370/2007 artikkel 4 lõike 1 punkti b alapunktis i viidatud võimalusele jätta hüvitis ka maksmata. Sellest tulenevalt

⁸ ELT C 92, 29.3.2014, lk 1-21. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?qid=1603108285632&uri=CELEX:52014XC0329\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?qid=1603108285632&uri=CELEX:52014XC0329(01))

tekkis kohtul küsimus, kas määrus nr 1370/2007 artikkel 4 lõike 1 punkti b alapunkt i annab liikmesriigile õiguse välistada siseriikliku seadusega vedajale hüvitise maksmine. Kui liikmesriigil on õigus välistada vedajale hüvitise maksmine, siis millistel tingimustel võib seda teha, et see ei muutuks ettevõtja õigusi ebaoproportsionaalselt piiravaks? Kuna kaebaja teenindab vaid kommertsliine ja teeb seda ärilistel eesmärkidel, siis riivab tasuta vedamise kohustuse panemine paratamatult tema ettevõtlusvabadust ja tulu teenimise võimalusi. Kuigi kaebaja on majanduslikult heal järjel (2019. aasta majandusaasta aruande järgi oli äriühingu konsolideeritud kasumiaruande järgi 2018. aasta kasum 864 752 eurot ja 2019. aasta kasum 2 160 475 eurot), kehtib samasugune kohustus võrdselt ka teiste kommertsvedajate suhtes ja nende kõigi majanduslik olukord ei pruugi sama heal järjel olla ning ilma hüvitiseta tasuta vedamiskohustus võib osutada ettevõtja suhtes ebaõiglaseks.

16. Määruse nr 1370/2007 artikkel 3 lõige 3 võimaldab jätta määruse kohaldamisalast välja avaliku teenindamise kohustuse täitmise rahalisi hüvitisi käsitlevad üldeeskirjad, millega kehtestatakse maksimumtariifid õpilastele, üliõpilastele, praktikantidele ja liikumispuudega isikutele. ÜTS § 34 määratleb soodustatud reisijatena eelkooliealised lapsed, puudega kuni 16-aastased isikud, sügava puudega 16-aastased ja vanemad isikud, raske nägemispuudega isikud, sügava või raske nägemispuudega isiku saatjad, puudega isikut saatvad juht- või abikoerad. Seega erinevad määruse nr 1370/2007 artikli 3 lõikes 3 ja ÜTS §-s 34 sätestatud soodustatud reisijate kategooriad. Vastustaja leiab, et määruse nr 1370/2007 artikkel 3 lõige 3 kohaldub ka praegusel juhtumil ja võimaldab jätta ka ÜTS §-s 34 nimetatud reisijatekategooriad määruse kohaldamisalast välja. Kuna määruse nr 1370/2007 artikkel 3 lõikes 3 toodud reisijatekategooriate loetelu on toodud suletud loeteluna, siis ei saa kohus nõustuda vastustaja seisukohaga. Seetõttu soovib kohus Euroopa Kohtult üle küsida, kas määruse nr 1370/2007 artikkel 3 lõige 3 võimaldab jätta määruse kohaldamisalast välja ka sellised üldeeskirjad, mis on suunatud teistele reisijatekategooriatele ette nähtud maksimumtariifide kehtestamisele kui viidatud normis nimetatud.

17. Määruse nr 1370/2007 artikkel 3 lõige 3 näeb ette, et määruse kohaldamisalast välja jäetud üldeeskirjadest tuleb teavitada Euroopa Komisjoni vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 88 (ELTL artikkel 108). Kohtul tekkis küsimus, kas ELTL artikli 108 järgne Euroopa Komisjoni teavitamise kohustus on ka juhul, kui maksimumtariife kehtestavad üldeeskirjad ei näe ette vedajale hüvitise maksmist. Sellisel juhul puudub oht, et riik oleks andnud võimalikku riigiabi. Seega soovib kohus teada, kas määrusega nr 1370/2007 on kooskõlas ka olukord, kus liikmesriik jätab määruse kohaldamisalast välja artikli 3 lõikes 3 nimetatud

reisijatekategoriatele maksimumtariife kehtestavad üldeeskirjad, kuid ei näe vedajale selle eest ette mingit hüvitist.

18. Kui Euroopa Kohus leiab, et praegust vaidlust ei reguleeri määrus nr 1370/2007, siis tekib küsimus, kas hüvitise väljamõistmiseks võib tulla alus mõnest teisest Euroopa Liidu õigusaktist (näiteks Euroopa Liidu põhiõiguste hartast) või tuleb vaidlus lahendada üksnes siseriikliku õiguse alusel.

19. Kui kohus otsustab asja lahendamise käigus hüvitise kas Euroopa Liidu või siseriikliku õiguse alusel välja mõista, siis tekib järgmisena küsimus, milliste tingimustega peab hüvitise suuruse kindlaksmääramisel arvestama, et hüvitis ei läheks vastuollu riigiabi reeglitega. Kaebaja on arvutanud taotletava hüvitise suuruse saamata jäänud piletitulu alusel. Vastustaja ei pea piletihinnast lähtumist õigeks, sest kaebaja on kehtestanud erinevaid piletihindu olenevalt reisija vanusest, reisi toimumise päevast ja kellaajast. Lisaks juhtis vastustaja tähelepanu sellele, et sageli ei ole bussid 100% täituvusega, seega ei jää kaebaja mõnda reisijat tasuta vedades võimalikust piletitulust ilma. Kohus leiab, et kuna kaebaja on piletihinna määramisel vaba ja riigisisestel liinidel ei ole suurt konkurentsi, siis ei pruugi kaebaja määratav piletihind olla adekvaatne näitaja kulupõhise hüvitise arvestamisel. Isegi kui määrus nr 1370/2007 asjas kohaldamisele ei kuulu, siis kas kohtul oleks otstarbekas hüvitise suuruse arvutamisel lähtuda analoogia korras määruse nr 1370/2007 lisas toodud eeskirjadest, mille eesmärk näib olevat vältida ülekompenseerimist.

20. Kohus peatab asja menetluse pärast 05.11.2020 määruse jõustumist.

/allkirjastatud digitaalselt/